

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LÂM NGHIỆP
KHOA QUẢN LÝ TÀI NGUYÊN RỪNG VÀ MÔI TRƯỜNG

=====&&&=====

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NĂM HỌC 2016 – 2020

NGHIÊN CỨU SỰ BIẾN ĐỘNG HÌNH THÁI THEO ĐỘ TUỔI CỦA CÁ
THỂ VOQC CÁT BÀ (Trachypithecus Poliocephalus Trouessart, 1911)
TẠI VƯỜN QUỐC GIA CÁT BÀ, CÁT HẢI, HẢI PHÒNG

Hà Nội, 2020

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện đề tài: “*Nghiên cứu sinh sự biến động hình thái theo độ tuổi của cá thể Voọc Cát Bà (Trachypithecus poliocephalus) tại Vườn Quốc gia Cát Bà, Cát Hải, Hải Phòng*” ngoài sự nỗ lực của bản thân, sự vận động nhiệt tình của gia đình và bạn bè, tôi còn nhận được sự giúp đỡ tận tình của các thầy cô giáo Bộ môn Động vật rừng, khoa Quản lý Tài nguyên rừng và Môi trường, trường Đại học Lâm Nghiệp. Đặc biệt, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PTS Vũ Tiến Thịnh, người trực tiếp hướng dẫn và tạo mọi điều kiện thuận lợi trong quá trình nghiên cứu để tôi có thể hoàn thành khóa luận tốt nghiệp này. Và ông Nguyễn Huy Cầm (Trạm phó trạm Cát Dứa) đã nhiệt tình giúp đỡ tôi trong chuyến đi thực địa ở Đảo Cát Bà cũng như cung cấp thêm thông tin về loài Voọc Cát Bà.

Ngoài ra, tôi còn nhận được sự giúp đỡ của lãnh đạo Vườn Quốc gia Cát Bà – ông Hoàng Văn Thập (giám đốc), cán bộ phòng khoa học, nhân dân địa phương tại khu vực nghiên cứu và sự cho phép của Tổ chức chính phủ Fauna & Flora (FFI) đã giúp tôi trong quá trình thực hiện nghiên cứu, đi thực địa và thực hiện tốt khóa luận này.

Mặc dù đã rất cố gắng trong quá trình thực hiện, tuy nhiên đối tượng nghiên cứu di chuyển ngoài tự nhiên, vì vậy rất khó khăn thu thập số liệu một cách đầy đủ. Hơn nữa, do điều kiện về thời gian và tư liệu tham khảo còn hạn chế nên khóa luận chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót. Kính mong nhận được những ý kiến đóng góp, bổ sung của các thầy, cô giáo để bản khóa luận hoàn thiện hơn.

Đến nay, bản khóa luận đã hoàn thành. Cho phép tôi được bày tỏ lòng trân trọng cảm ơn sâu sắc đến toàn thể sự giúp đỡ quý báu đó. Tôi xin cam đoan Khóa luận này là công trình nghiên cứu riêng của tôi, các số liệu thu thập, kết quả xử lý và tính toán là trung thực và được trình bày rõ ràng.

Xin trân trọng cảm ơn

Hà Nội, ngày tháng năm
Nguyễn Huy Thành

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
FFI	Tổ chức Bảo tồn Động, Thực vật hoang dã Quốc tế
GPS	Hệ thống Định vị Toàn cầu
IUCN	Hiệp hội Quốc tế về Bảo tồn Thiên nhiên
KBT	Khu bảo tồn
VCB	Voọc Cát Bà
VQG	Vườn Quốc gia
UBND	Ủy ban Nhân dân
UNESCO	Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên Hợp Quốc
DABTVCB	Dự án Bảo tồn Voọc Cát Bà
SM	Bán trưởng thành đực
SF	Bán trưởng thành cái
AF	Trưởng thành cái
AM	Trưởng thành đực
J	Niên thiếu
NB	Mới sinh
I	Con non

DANH MỤC CÁC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
1.1	Phân loại khu hệ thú Linh trưởng Việt Nam theo Grove (2004)	
2.1	Các thiết bị phục vụ nghiên cứu	
4.1	Cấu trúc đàn và số lượng cá thể Voọc Cát Bà	

DANH MỤC CÁC HÌNH

STT	Tên hình	Trang
2.2	Các thiết bị phục vụ nghiên cứu	
2.3	Tuyến điều tra trên biển	
3.1	Vị trí Vườn Quốc gia Cát Bà, Cát Hải, Hải Phòng	
4.2	Vị trí phân bố của Voọc Cát Bà tại khu vực nghiên cứu	
4.3	Cá thể mới sinh 1 ngày tuổi	
4.4	Cá thể mới sinh sau 1h vẫn còn dây rốn (nhau thai)	
4.5	Cá thể mới sinh sau 3 ngày dây rốn tự rụng	
4.6	Tiêu bản mẫu cá thể con non	
4.7	Cá thể con non 3 tháng tuổi	
4.8	Cá thể con non 5 tháng tuổi	
4.9	Cá thể niên thiếu 7 tháng tuổi	
4.10	Cá thể niên thiếu 10 tháng tuổi	
4.11	Tiêu bản cá thể bán trưởng thành	
4.12	Cá thể bán trưởng thành 2 năm tuổi	
4.13	Tiêu bản mẫu cá thể trưởng thành	
4.14	Cá thể Voọc trưởng thành	
4.15	Cấu trúc đàn đầy đủ	
4.16	Cá thể đực non	
4.17	Cá thể cái non	
4.18	Cá thể cái niên thiếu	
4.19	Cá thể đực niên thiếu	
4.20	Cá thể cái bán trưởng thành	
4.21	Cá thể đực bán trưởng thành	
4.22	Cá thể cái trưởng thành	
4.23	Cá thể đực trưởng thành	
4.24	Tuyến vú phát triển	

4.25	Con non bú sữa mẹ	
------	-------------------	--

MỤC LỤC

.....	1
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	3
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	4
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	5
Chương 1	3
TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	3
1.1. Hiện trạng quần thể Voọc Cát Bà	3
1.1.1. <i>Thực trạng hiện nay của Voọc Cát Bà</i>	3
1.1.2. <i>Tình trạng bảo tồn</i>	3
1.2. Phân loại học	4
1.2.1. <i>Phân loại học Linh trưởng Việt Nam</i>	4
1.2.2. <i>Vị trí phân loại của loài Voọc Cát Bà</i>	5
1.2.3. <i>Phân bố của Voọc Cát Bà</i>	6
1.3. Một số đặc điểm hình thái và tập tính của loài Voọc Cát Bà.....	6
1.3.1. <i>Đặc điểm hình thái loài Voọc Cát Bà</i>	6
1.3.2. <i>Sinh thái và tập tính</i>	6
1.4. Các mối đe dọa đến Voọc Cát bà.....	7
1.4.1. <i>Săn bắn</i>	8
1.4.2. <i>Sự chia cắt quần thể</i>	9
Chương 2	10
ĐỐI TƯỢNG - MỤC TIÊU - NỘI DUNG	10
VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	10
2.1.Đối tượng nghiên cứu	10
- Cá thể Voọc Cát Bà (<i>Trachypithecus poliocephalus</i>)	10
2.2. Mục tiêu nghiên cứu	10
2.2.1. <i>Mục tiêu chung</i>	10
2.2.2. <i>Mục tiêu cụ thể</i>	10
2.3. Thời gian và địa điểm nghiên cứu.....	10
2.4. Nội dung nghiên cứu	10

2.5. Phương pháp nghiên cứu	10
2.5.1. Phương pháp kế thừa (tài liệu tham khảo)	10
Hình 2.2 : Các thiết bị phục vụ nghiên cứu	11
2.5.2. Phương pháp điều tra theo tuyến	11
Chương 3	14
ĐẶC ĐIỂM KHU VỰC NGHIÊN CỨU	14
3.1. Đặc điểm tự nhiên	14
3.1.1. Vị trí địa lý, hành chính	14
3.1.2. Đặc điểm địa hình	15
3.1.3. Đặc điểm khí hậu, thủy văn	17
3.1.4. Đặc điểm địa chất, thổ nhưỡng	20
3.1.5. Tài nguyên rừng	22
3.2. Đặc điểm kinh tế - xã hội	24
3.2.1. Dân số	24
3.2.2. Đặc điểm kinh tế	24
3.2.2. Đặc điểm xã hội	26
3.3. Những thuận lợi và khó khăn của khu vực nghiên cứu	28
3.3.1. Những thuận lợi	28
3.3.2. Những khó khăn	29
Chương 4	30
KẾT QUẢ ĐIỀU TRA	30
4.1. Hiện trạng quần thể Voọc Cát Bà	30
4.2. Phân bố của Voọc Cát Bà	31
4.3. Sự biến động hình thái qua các giai đoạn	32
4.4. Đặc điểm hình thái giữa cá thể đực với cá thể cái	41
4.5. Giải pháp nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn và phát triển quần thể Voọc Cát Bà	44
CHƯƠNG 5: KẾT LUẬN – TỒN TẠI – KHUYẾN NGHỊ	46
1. Kết luận	46
2. Tồn tại	46

3.	Khuyến nghị	46
-----------	--------------------------	-----------

ĐẶT VẤN ĐỀ

Việt Nam được đánh giá là một trong những Quốc gia có sự đa dạng cao về các loài linh trưởng trên thế giới với 26 loài và phân loài thuộc 3 họ chính Họ Culi (Loridae) 2 loài, họ Khỉ (Cercopithecidae) 18 loài và họ Vượn (Hylobatidae) 6 loài [12]. Trong đó có 5 loài liệt vào danh sách 25 loài Linh trưởng nguy cấp nhất thế giới kể từ năm 2000 đến nay [19].

Thú linh trưởng Việt Nam nằm ở trong Bộ Linh trưởng Primates. Chúng đều là những động vật bậc cao, với trí tuệ tinh anh hàng đầu so với các loài động vật khác. Tất cả các loài linh trưởng đều có tay chân giống người và cử động rất linh hoạt giúp chúng ta có thể cầm nắm dễ dàng, chỉ có móng thay vì vuốt như các loài thú khác. Thú linh trưởng có hai mắt nằm trước trán hướng về phía trước chứ không nằm hai bên như nhiều động vật [1].

Voọc Cát Bà (*Trachypithecus poliocephalus* Trouessart, 1911) là một trong 6 loài Linh trưởng đặc hữu của Việt Nam [48], kể từ năm 2000 Voọc Cát Bà đã được xếp vào một trong 25 loài Linh trưởng nguy cấp nhất trên thế giới [40, 41, 42]. Về tình trạng bảo tồn, Voọc Cát Bà được xếp loại có nguy cơ tuyệt chủng cao cấp - CR (Critically Endangered) trong sách đỏ IUCN 2013 [34], Sách đỏ Quốc gia của Việt Nam [1] và cũng thuộc nhóm IB Nghị định 32 (32/2006/NĐ-CP) của Thủ tướng Chính phủ [2].

Theo Phạm Nhật (2002) Voọc Cát bà phân bố ở đảo Cái Chiêm, tỉnh Quảng Ninh [8]. Tuy nhiên, những nghiên cứu gần đây cho thấy Voọc Cát Bà chỉ tìm thấy tại Vườn Quốc gia Cát Bà, đảo Cát bà là nơi duy nhất nuôi dưỡng quần thể Voọc Cát Bà. Theo ước tính Tilo và Hà Thanh Long (2000) số lượng Voọc Cát Bà khoảng 2400 - 2700 cá thể vào những năm 1960. Tuy nhiên, do áp lực săn bắn và phá hủy sinh cảnh số lượng Voọc Cát Bà chỉ còn lại khoảng 120 - 150 cá thể năm 1998 [9], 104 - 135 cá thể năm 2000 [47], 52 - 54 cá thể năm 2003 [57] và 60 - 70 cá thể năm 2009 [56].

Hiện tại quần thể Voọc Cát Bà ngoài tự nhiên khoảng 65 cá thể [24]. Do số lượng cá thể rất ít, vùng phân bố hẹp, các mối đe dọa đến loài và sinh cảnh